

НАРЫН ШААРДЫК КЕҢЕШИНИН IV
ЧАКЫРЫЛЫШТАГЫ КЕЗЕКТЕГИ XIX
СЕССИЯСЫНЫН №1 ТОКТОМУ МЕНЕН
2018-ЖЫЛДЫН 20-ДЕКАБРЫНДА
БЕКИТИЛГЕН

НАРЫН ШААРЫНЫН 2018-2022-ЖЫЛДАРДАГЫ ӨНУГҮҮ ПРОГРАММАСЫ

Нарын шаары 2018

МҮНӨЗДӨМӨ

КИРИШ СӨЗ.....	3
I. ӨНҮКТҮРҮҮ ҮЧҮН ШАРТТАР.....	4
1.1. Географиялык жагдай.....	4
1.2. Экономикалык өнүктүрүү шарттары. Региондорду өнүктүрүү чекити.....	5
II. МАКСАТТУУ ТОПТОРДУ ТАНДОО ЖАНА КҮТҮҮЛӨР	16
2.1. Максаттуу топтордун туруктуу негизги күтүүлөрү жана баалуулуктары.....	16
III. НАРЫН ШААРЫНЫН 5 ЖЫЛ ИЧИНДЕ ӨНҮГҮҮДӨН КИЙИНКИ КӨРҮНҮШҮ	18
IV. ӨНҮКТҮРҮҮНҮН ПРИОРИТЕТТҮҮ БАГЫТТАРЫ	19
4.1. Нарын шаарынын экономикалык, инфратүзүмдүк жана социалдык долбоорлорду ишке ашыруу	19
4.2. Региондор менен кластердик багытта иш алып баруу	28
V. КАРЖЫЛЫК МОДЕЛИ.....	30
5.1. Жергиликтүү бюджеттин кирешесин жогорулатуу.....	30
5.2. Жергиликтүү чыгымдарды оптималдаштыруу	30
5.3. Муниципалдык кызматтарды жакшыртуу саясаты	31
5.4. Инвестициялык саясат	32
5.5. Эл аралык мамилелер жана тышкы экономикалык ишмердүүлүк	33
VI. МОНИТОРИНГ ЖАНА БААЛОО СИСТЕМАСЫ	34
6.1. Мониторинг жана баалоо системасынын түзүлүшү.....	34
6.2. Өнүгүү программасын ишке ашыруудагы аткаруучулар	35
VII. ТОБОКЕЛДИКТЕР	37
VIII. Долбоорлордун жыйынтыкталган таблицасы.....	38

КИРИШ СӨЗ

Алдыңыздардагы «Нарын шаарын 2018-2022-жылдар аралыгында социалдык-экономикалык өнүктүрүү программасы», 2017-жылдын 31-мартындагы №194 Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн «Кыргыз Республикасынын Аймактык саясатты өнүктүрүү концепциясынын 2018-2022-жылдарга карата бекитүү жөнүндө» токтомунун негизинде иштелип чыккан жана адистердин, ишканалардын жетекчилеринин, өндүрүшчүлөрдүн, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын кызматкерлеринин биргелешкен эмгегинин жемиши десем жаңылышпайм.

Сиздер менен бизге жаңы доорду кабыл алуу жана анда жашоо бактысы буюрган. Биздин артыбыздан келечектин жаңы мууну өсүп келе жатат. Биз алар менен бирге улуу көчтүн жолун улап, бизге чейинки муун калтырып кеткен жетишкендиктерди толуктап, аларды улантуубуз зарыл.

Бул үчүн дүйнөлүк тажрыйба далилдегендей, экономикалык өнүгүүнүн стратегиялык планы керек. Туруктуу өнүгүү-адамзат коомунун өз ара жана табигат менен болгон биримдиги. Глобалдык өнүгүүнүн шартында алдыдагы перспективаны даана элетсетпей жашап, иштөө кооптуу. Андыктан айлана-чөйрөбүздө жана биздин аймагыбызда кандай процесстер жүрүп жатканын, алдыда эмнелер күтүп турганын, аларга кантип ыңгайлашуу керектигин алдын ала билүүбүз талап кылынат. Стабилдүү өнүгүшү үчүн Нарын шаарын облустун административдик, өндүрүштүк, илимий, маданий, билим берүү жана сервистик борбору катары карап, ушул көз карашты бекемдешибиз керек. Муну менен катар, албетте, балдарыбыз жана жаштарыбыз маданияттуу чөйрөдө жана жогорку моралдык коомдо өнүгүүсү үчүн жылдан жылга биздин шаарда ыңгайлуу, сергек, байгер жашоо болуусу шарт. Ошондой эле жеткиликтүү билим алууга, илимдеги, өндүрүштөгү, кызмат көрсөтүүдөгү бийиктиктерди багындырууга, жаңы муунду татыктуу тарбиялоого жана шаардан жакшы жашоого зарыл болгон ресурстарды алууга мүмкүнчүлүк болуусу зарыл.

Шаарыбыздын өнүгүү программасы далилдегендей, бизде мындай мүмкүнчүлүктөр башталды.

Эгерде стратегияда көрсөтүлгөн милдеттерди иш жүзүнө ашырууга жалпылап салым кошсок жогорудагы перспективаларга жетүүгө толук шарт түзүлөт деп ойлойм. Шаарыбыздын тургундары ийгиликтин жаратманы болгон негизги сапаттарды-иштегенди, алдыдагы максаттарга жеткенди, кыйынчылыктарды жеңгенди билсе сөзсүз ийгилик жаралаарына терең ишенем!

Нарын шаарынын мэри Э. А. Алымкулов

I. ӨНҮКТҮРҮҮ ҮЧҮН ШАРТТАР

1.1. Географиялык жагдай

Нарын шаары - Нарын облусунун административдик, саясий-экономикалык, өнөр жай жана маданий борбору жана Кыргызстандагы чакан шаарлардын бири. Нарын шаары тоолордун толтосунда, Сыр-Дарыя дарыясына башат болгон Нарын дарыясынын жээгинде жайгашкан. Нарын шаары 1868-жылы түптөлүп, 1927-жылы шаар катары статус алган. 1939-жылы Нарын шаарына Нарын (Тянь-Шань) облусунун борбору статусу берилген.

Ал эми 2004-жылы Нарын шаарына мыйзамдын негизинде облустук маанидеги шаар статусу ыйгарылгандан тартып шаарга өз алдынча башкаруу укугу берилип, бул жылдар аралыгында замандын талаптарына ылайык калктын жашоо шартынын жакшырышына, жергиликтүү маанидеги маселелерди чечүүгө, шаарды социалдык-экономикалык өнүктүрүүгө аракеттер көрүлүп, тийиштүү салымдар кошулуп, Нарын шаарынын азыркы келбети жаралып олтурат.

Шаар функционалдык ар түрдүүлүгү, географиялык өзгөчө орун алуусу жана климаттык шарты менен айырмаланып, анын мүнөзүн аныктап турат. Шаарды түштүгүнөн Ала-Мышык (эң бийик жери – 3379 м, орточо бийиктиги 3200 м) жана Нарын-Тоо (эң бийик жери - 4499 м, орточо бийиктиги 4200 м) тоолору курчап турат. Шаар суунун деңгээлинен 5-6 м бийик жаткан биринчи эле тектирде жайгашкан. Шаар турган өрөөндүн жазылыгы 300-500 метрдей.

Кышында жалпы аймак сыяктуу эле жогорку басымдагы аба массасы Сибирь антициклонун аркылуу келип турат. Бул тоо арасындагы жалпы туюк өрөөндөр сыяктуу эле Нарын шаарынын чөлкөмүнө дагы муздак абанын тунуп туруп калышына себеп болот. Кышкы мезгилде катуу суук болгондуктан, жер кыртышынын тоңушу – 120 см, ал эми түшкөн кардын калыңдыгы 60 – 80 смге жетет. Түшкөн орточо кардын калыңдыгы – 21 см. кескин континенталдуу мелүүн климатта Нарын шаарындагы метеостанциянын маалыматы боюнча, январдын орточо температурасы $-17,1^{\circ}\text{C}$, төмөнкү температура -38°C - 40°C ны түзөт. Июлдун орточо температурасы $+17,2^{\circ}\text{C}$, эң жогорку температура $+37^{\circ}\text{C}$. Кышы кургакчыл, ызгаардуу, узактыгы 145-165 күн. Жайы негизинен мелүүн, кургакчыл. Жылдык жаан-чачыны 250 – 300 мм., анын 70%ы апрель – октябрь айларына түшөт.

Нарын шаарынын негизги суу артериясы–Нарын дарыясы. Ал Кыргызстандагы мөңгү, кар, жер алдындагы (булак) суулардан куралган эң ири жана суусу мол дарыя, Сыр-Дарыянын оң курамы. Узундугу - 534 км (Чоң-Нарынды кошкондо – 807 км), алабынын аянты – 58370 чарчы километр. Нарын

гидроэнергетика ресурстарына өтө бай. Учурда Нарын алабында Ат-Башы, Токтогул, Үч-Коргон, Таш-Көмүр ГЭСтери иштейт.

Нарын шаары Бишкек шаарынан 365 чакырым, Балыкчы темир жол станциясынан 180 чакырым, “Торугарт” контролдук-текшерүү пунктунан 186 чакырым алыстыкта турат.

Нарын шаары Нарын облусунун батыш жагынан Ак-Талаа району менен, түштүк жагынан Ат-Башы району менен ал эми күн чыгыш тарабынан Нарын району менен чектелет. Аталган райондордун өзгөчө климаттык шарттары, суу ресурстары жана сугарылган жер тилкелери менен айыл чарба продукциясын өстүрүүгө ылайыктуу жакшы шарттары бар. Ошондуктан аталган райондордо өндүрүлгөн айыл чарба продукциясын кайра иштетүү үчүн Нарын шаарына кайра иштетүү ишканаларын ачууга мүмкүнчүлүк бар.

Аталган 3 райондун бүгүнкү күндөгү калкынын саны 150 миң кишини түзөт. Бул райондордон күнүнө Нарын шаарына болжол менен 30 мин адам кирип чыгып, тиричилик кылат. Болжол менен келечекте бул көрсөткүч 3 эсеге көбөйүүсү толук мүмкүн. Аталган үч район келечекте экономикасы, социалдык-саясий турмушу, маданий баалуулуктары Нарын шаарын борбор кылуу менен өнүккөн өзүнчө аймак болоору шексиз.

1.2. Экономикалык өнүктүрүү шарттары. Региондорду өнүктүрүү чекити.

1.2.1. Өнөр жай жана өндүрүш мүмкүнчүлүгү

Нарын шаарынын негизги социалдык-экономикалык көрсөткүчтөрү

	2012-ж.	2013-ж.	2014-ж.	2015-ж.	2016-ж.	2017-ж.
Калктын саны, мин адам	35949,0	36495	37047	37720	38205	38861
Тышкы мигранттар	-/29	2/26	-/15	2/26	6/12	6/12
Өнөр-жай продукциясын өндүрүүнүн көлөмү, млн сом	593,2	583,1	646,1	758,3	773,8	908,9
Физикалык көлөмдүн индекси	106,7	98,3	106,3	94,0	99,9	110,3
Сооданын, анын ичинде коомдук тамактануунун жүгүртүүсү, млн сом	1448,5	1630,1	1796,1	2134,5	2291,5	2502,6
Мейманкана жана ресторандардын товар жүгүртүүлөрү, млн сом	30,8	32,3	30,2	39,9	48,2	31,7

Калкка кызмат көрсөтүү көлөмү, млн сом	565,0	593,7	567,2	600,1	635,8	681,4
Негизги капиталга инвестициялар (капиталдык салымдар), млн сом	276,9	585,6	1414,1	1763,7	2644,3	424,8
Турак-жайларды ишке киргизүү, млн. м ²	1,2	7,6	11,2	5,9	6,5	7,2
Расмий түрдө катталган жумушсуздардын саны	1668	1703	1678	1506	1528	
Ишкана жана мекемелердин кызматкерлеринин орточо айлык акысы, сом	12148,0	13073,8	14701,2	16366,4	17980,3	18568,9
Импорттолгон товарлардын көлөмү мин АКШ доллары	344,7	3520,5	6937,9	11313,5	6656,1	1920,3
Товарлардын экспорттоо көлөмү (мин АКШ долл)	63,7	86,7	31,6	1355,4	476,6	533,3

Экономиканын өсүшү ички суроо талаптардын өсүшүнө ылайык жүргүзүлөт. Экономиканын негизги секторлору кайра иштетүү, өндүрүш тармагы жана кызмат көрсөтүү болуп эсептелет. Өндүрүштүн алдыңкы өнүккөн тармактары-айыл чарба продукцияларын кайра иштетүү, тамак-аш продукцияларын жана курулуш материалдарын чыгаруу.

Нарындагы өнүгүүгө багыт берген тармактардын бири - кайра иштетүү өнөр жайы. Бул ЕАЭБ бирлигине жана алыскы чет өлкөлөргө чыгарылган продукцияны экспорттоо менен иштеп жаткан ишканалардын бирден бир койгон максаттарынан болуп саналат. Азыркы учурда Нарын шаарында кийим тигүүчү цехи “Шалбар” ЖЧКсы, «Нарын-Келечек» муниципалдык набайканасы, ”Нарын-Береке” сүтгү кайра иштетүүчү цехи, “Даам”, “Жамал” кондитердик цехтери иш алып барууда. Бул ишканалар Нарын шаарында жана жакынкы райондор арасында өнүккөн өнөр жай ишканаларынан болуп, жакынкы аймактардагы айыл чарба продукциясын кайра иштетүү менен өнүгүүгө түрткү берет деген ишеним бар.

Аталышы	Мал башынын саны			
	ИИМ	КОЙ-ЭЧКИ	ЖЫЛКЫ	КАНАТТУУЛАР
Нарын району	39352	239297	26009	32481
Атбашы району	39851	247482	26937	22989

Акталаа району	17351	126541	12350	31034
Нарын шаары	2804	25126	1541	6549

Продукциянын аталышы	Акталаа району	Атбашы району	Нарын району	Нарын шаары	БААРЫ
Эт (тонна)	7309	10195	11750	843	30097
Сүт (тонна)	16593	24309	30140	1511,5	72653,8
Жумуртка (миң даана)	886	1397	1076	935	3727,7
Жүн (тонна)	280,0	509,0	362,0	40,2	1191,5
Буудай (тонна)	3737,7	40,3	2078,9	-	5856,9
Арпа (тонна)	4166,4	3409,3	6188,7	-	13764,4
Картошка (тонна)	4579	24336,8	8853,9	43,4	37813,2
Жашылча жемиш	1532,5	434,9	1090,2	39,0	3096,6

Нарын шаары Нарын, Ат-Башы жана Ак-Талаа райондорунун ортосунда жайгашкандыктан райондор тарабынан кластер аркылуу өстүрүлүп чыгарылган айыл чарба продукциясын кайра иштетүү боюнча ишканалардын санын көбөйтүү пландалууда.

Жакынкы райондордон чыгарылган айыл чарба продукцияларын Нарын шаарында кайра иштетип чыгаруу үчүн ыңгайлуу шарттар бар. Экспортко негизинен эт, жашылча-жемиштер, жумуртка жана башка товарлар жөнөтүлөт.

1.2.2. Соода жана кызмат көрсөтүү үчүн мүмкүнчүлүк

Шаардын дүкөндөрүндө, супермаркеттеринде жана базарларында кыргыз жана чет өлкөлүк өндүрүштөгү ар кандай товарлар сатылат. Шаардын тегерегинде жайгашкан Нарын районунун эли социалдык кызматтын басымдуу бөлүгүн жана күнүмдүк тиричилик муктаждыктарынын көпчүлүгүн Нарын шаары аркылуу чечип келет. Чекене баада соода кылуу- тамак-аш азыктарын, кийим-кече, уюлдук телефон, үй-тиричилик буюмдарын жана курулуш материалдарын сатуу абдан өнүккөн. Товарлардын диапозону өтө ар түрдүү. Статистикалык маалыматтарга таянсак, Нарын шаарында бүгүнкү күндө 1000 ашык соода-сатыкта жана 740 кызмат көрсөтүү жаатында ишкерлер катталган.

Нарын шаарында банктардын 12 филиалдары жана 4 микрокредиттик уюмдар иштеп, жеке ишкерлерге ыңгайлуу шарттарда насыяларды берип, ишкерлерди колдоого багытталган иш чараларды алып барышат. Нарын шаарында “Жеке ишкерлер ассоциациясы”, “Нарын ЖИА” коомдук бирикмелери тарабынан бизнес өкүлдөрүнүн кызыкчылыгын сактоого өзгөчө көңүл бурулуп

келет. Нарын шаардык мэриясы жогоруда көрсөтүлгөн коомдук бирикмелер менен активдүү иш алып барат.

1.2.3. Туризм үчүн мүмкүнчүлүк

Шаарда туризм тармагы, аны менен бирге мейманкана, кызмат көрсөтүү жагы дагы жакшы өнүгүүдө. Азыркы учурда Нарын шаарында официалдуу түрдө 35 мейманкана жана конок-үйлөр катталып, күнүнө 2500-3000 туристти кабыл алууга мүмкүнчүлүгү бар. Мындан тышкары шаарда туристтердин талаптарын аткара турган ресторандар, кафелер иштейт. Нарын шаарында кызмат көрсөтүүнүн сапатын жогорулатуу, шаардын бул жагынан аброюн көтөрүү шаардык мэриянын негизги максаттарынан болуп саналат. Жай айларында Нарын шаарына келген туристтерди ыңгайлуу заманбап шарттар менен тосуп алуу үчүн бир катар аракеттер көрүлгөн. Мисалы, ЮСАИД эл аралык уюмунун колдоосу менен шаардын автовокзалынын жана борбордук аянтынын аймагына атайын туристтер баруучу жерлер аныкталган эки даана карта, шаар ичине туристтер үчүн атайын багыт берүүчү жол белгилери караңгыда жарык берүүчү материал менен даярдалып орнотулган. Ошондой эле, 2017-жылдан бери “Нукура” фестивалы уюштурулуп келүүдө. Бул иш-чаранын негизги максаты-ата мекендик жана чет өлкөлүк туристтерди шаарга тартып, кыргыз элинин кукура маданияты жана үрп-адаттары, маданий баалуулуктары менен тааныштырууга багытталган.

Бүгүнкү күндө Нарын шаарына келген туристтер үчүн “Кубат-Тур” агенттиги, “СБТ туристтик кызматы” аркылуу алгылыктуу кызмат көрсөтүлүүдө.

Мейманканалардын жана конок үйлөрдүн жалпы саны	35
Такси кызматынын саны	2
Кафе-ресторандардын саны	42
Банктардын саны	12

1.2.4. Маданият жана спорт тармагын өнүктүрүү үчүн мүмкүнчүлүктөр

Нарын шаарында маданият жаатындагы мамлекеттик саясатты жүзөгө ашыруу боюнча Нарын шаардык маданият бөлүмү, М. Рыскулов атындагы Нарын облустук академиялык музыкалык драма театры, К.Мамбеталиева атындагы тарыхый-этнографиялык музейи, Нарын шаардык Ж.Коңурбаева атындагы борборлоштурулган китепканасы иш алып барат.

Маданият мекемелеринин саны	24
Анын ичинен драм театр	1
Маданият үйү	1

Музейлер	2
Китепканалар	2
Эс алуу парктары жана скверлер	17
Музыкалык окуу жайы	1
Маданият кызматкердердин саны	69
Кызыктыруучу кружоктор	8

Спорттук мекемелердин саны	
Стадион	1
Спорттук аянтчалардын саны	6
Спорт залдардын саны	10
Спорттук секциялардын саны	16
Спорт менен машыктыруучулардын саны	60
Спорт менен машыгуучулардын саны	1672

Спорт жаатында акыркы жылдары мамлекеттик жана чет элдик инвестициялардын негизинде заманбап жабык муз аянты, балдар-уландар спорт мектебинин жаңы имараты, «Балдарды өнүктүрүү» борбору курулуп ишке берилген.

Азыркы учурда шаардагы 3 балдар-өспүрүмдөр спорт мектебинде 1672 спортчу 16 спорттун түрү менен машыгып, 60 машыктыруучу эмгектенет. Эң приоритеттүү спорттун багыттары бул: бокс, оор атлетика, күрөш, “грек-рим” күрөшү, футбол, кулатуу, таэквондо.

1.2.5. Билим берүү тармагын өнүктүрүү үчүн мүмкүнчүлүктөр

Нарын шаарында билим берүү системасы иш алып баруу менен биргеликте жеке билим берүү тармагы активдүү өнүгүп, мамлекеттик жана муниципалдык билим берүү тармагына чоң колдоо көрсөтүүдө.

2016-2017-окуу жылында 1-4-класстарда 3401 окуучу, 5-9-класстарда 3349 окуучу, 10-11-класстарда 809 окуучу билим алды.

Бүгүнкү күндөгү жана жакынкы 10 жылдагы калктын өсүшүн эске алуу менен шаардын ичине дагы 2 типтүү мектеп, 5 бала бакча куруу талап кылынат.

Орто мектептердин саны	8
Бардык окуучулардын саны	7665
Мугалимдердин саны	529
Орточо бир класстагы окуучулардын саны	32
Мамлекеттин карамагындагы балдар бакчалары	7
Бардык тарбиялануучулардын саны	1822

Тарбиячылардын саны	77
Орточо бир тайпадагы тарбиялануучулардын саны	40
Жалпы мектепке чейинки жаштагы балдардын саны	6128
Салыштырмалуу балдардын балдар бакчаларына баруучулар	29,7%

Жогорку жана кесиптик окуу жайлар

Нарын шаары Нарын облусунун борбору болгондуктан жакынкы жана алыскы райондордун бүтүрүүчүлөрү жогорку жана орто кесиптик билим алууга Нарын шаарына келишет. Нарын шаарында Нарын мамлекеттик университети, педагогикалык, медициналык ж.б. колледждер жайгашкан. Мындан тышкары, 2016-жылы ачылган Борбордук Азия университетинин бакалавриат мектебинде англис тилинде компьютер илимдери, коммуникация жана медиа адистиктери боюнча жогорку денгээлде билим берилүүдө. Ал эми №87 кесиптик лицейи жылына түрдүү (ширетүүчү, автомеханик, тикмечи, тигүүчү, ашпозчу, слесарь ж.б. адистиктер боюнча) адистерди окутуп даярдайт.

Жаштардын кесип тандоосу үчүн жыл сайын шаардык социалдык өнүгүү башкармалыгынын эмгек, жаштар жана жумуш менен камсыздоо бөлүмү тарабынан вакансиялар жарманкеси өткөрүлөт. Мындан тышкары шаардагы мекеме-ишканалардан бош орундар боюнча маалыматтар алынып, бөлүмдө каттоодо турган жарандарды жумушка орноштуруу иштери жүргүзүлөт.

1.2.6. Социалык жактан коргоону өнүктүрүү үчүн мүмкүнчүлүктөр

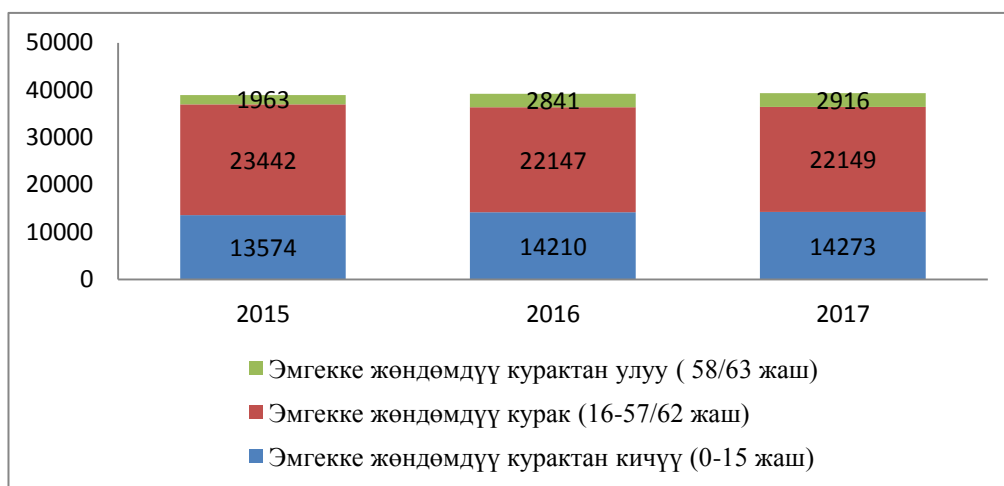
Социалдык өнүгүү башкармалыгы	1
«Аруу Тилек» кризистик борбору	1
Аялдар кенештери	1
Ден соолугунан мүмкүнчүлүгү чектелген адамдардын саны	1886
Аз камсыз болгон жакыр үй бүлөлөрдүн саны	5054
Томолой жетимдердин саны	43
18 жашка чейин мүмкүнчүлүгү чектелген адамдар	309
Шал оорусу менен ооругандардын саны	66

1.2.7. Турак жай тармагын өнүктүрүү үчүн мүмкүнчүлүктөр

Бүгүнкү күндө Нарын шаарында жеке турак жай куруу үчүн жер тилкесин бөлүп берүү арызы менен 2000 үй-бүлө кайрылып, жер тилкесин алуу үчүн кезекте турат. Маселени чечүү үчүн көп кабаттуу жана көп батирлүү үйлөрдү куруу талапка ылайык. Бул үчүн шаарда жетиштүү жер тилкелери бар. Негизинен, «Социалдык турак жай» программасын ишке ашыруу зарыл.

1.2.8. Адам ресурстарын өнүктүрүү үчүн мүмкүнчүлүк

Нарын шаарынын негизги экономикалык-социалдык жактан өсүү индикатору болуп адам ресурстары эсептелет. Нарын шаарында 2017-жылга карата калктын саны 38861 адамды түзсө, 2018-жылдын 1-январына карата Нарын шаарындагы туруктуу калктын саны 39338 адам болду. Эмгекке жарамдуу калктын саны 56% түзүп, мунун ичинен 85% негизинен өнөр жай, курулуш, соода-сатыкта, райондук, облустук мекемелерде, үй кызматында, көмөкчү чарбаларда ж.б. иштешет.

1.2.9. Инвестиция үчүн мүмкүнчүлүк

2016-жылы шаарга инвестиция салымдардын агымы 4 млрд.791 млн. сом түзгөн. 2016-жылы көлөмдүү инвестиция катары шаардын Батыш чөлкөмүндө курулуп жаткан Борбордук Азия университетинин шаарчасынын курулуш иши аяктап, пайдаланууга берилген. Бул ири долбоор Ага Хан өнүктүрүү фонду тарабынан каржыланып, 85 млн доллар каражат жумшалган.

2017-жылы шаарга инвестиция салымдардын агымы 442 млн 938,0 миң сомду түзгөн. Жыл ичинде чет өлкөлүк инвестиция катары Нарын шаарында эл аралык уюмдар, инвесторлор тарабынан 78 млн. 807,8 миң сомго долбоорлор аткарылды. Мунун ичинен эң көлөмдүү инвестиция катары Ас Салам эл аралык уюму тарабынан Нарын шаарынын чыгыш чөлкөмүнө «Балдарды өнүктүрүү» борбору салынып берилгенин белгилесек болот.

1.2.10. Шаардык инфраструктура үчүн мүмкүнчүлүк

Жолдор

Шаар ичиндеги жолдордун жалпы узундугу 110 км түзөт, анын ичинен 42,1 км асфальт менен төшөлгөнү, 55 км шагыл, 13 км-грунтовка. Бул ички жолдор,

Раззаков чөкөмүндөгү 1,5 км жолдон сырткары жергиликтүү маанидеги статуска ээ Раззаков чөлкөмүндөгү 1,5 км. Бишкек-Торугарт трассасына кирген республикалык маанидеги жол болуп эсептелинет. Шаарда светофор жана жол белгилери жетиштүү орнотулган. Бирок, негизинен, шаардын 100 км ички асфальт жолдорун капиталдык ремонттон өткөрүү, 50 км жолдорду жаны тротуарларды салуу зарылчылыгы бар.

Жарыктандыруу

Шаар ичинде бардыгы 1300 жарык берүүчү лампалар бар. Азыркы учурда жарыктандыруу шаар үчүн өтө курч көйгөйлөрдүн бири болгондуктан жана жарыктандыруу системасынын материалдык-техникалык базасы эскилиги жеткендиктен, шаардык бюджетине да оордук жаратууда.. Түнкү чырактар, негизинен борбордук көчөдө жайгашкан. Ушуга байланыштуу, шаардын көчөлөрүн толугу менен заманбап технологиялык денгээлде жарыктандырууга дагы 1644 даана лампаларды столбалары менен орнотуу жана жарыктандыруу системасын техникалык модернизациялоодон өткөрүү зарыл.

Отун-энергетика комплекси

Замандын талабына ылайык шаардагы электр-энергиясынын кубаттуулугу төмөн болгондуктан Нарын шаарына келүүчү жогорку кубаттуулуктагы электр чубалгыларын жаңыртуу талапка ылайык. Ошондой эле жаны конуштарда электр энергиясын жеткирүү үчүн электр чубалгыларын тартуу зарыл.

Байланыш тармагы

Нарын шаарында стационардык телефон менен колдонгон абоненттерин саны 3405. Интернет булагына туташкан абоненттердин саны – 1380.

Таза суу

Суу түтүктөрүнүн жалпы узундугу 108,79 км, бир суткада 792000 м³ калкка таза суу берилет, абоненттердин жалпы саны 28437, анын ичинен: 13721 жеке сектор, 7472 көп кабаттуу үйлөрдүн жашоочулары түзөт. Канализация түйүндөрүнүн жалпы узундугу 28 км, саркынды сууларды тазалоочу жайлар – 1, бир суткада долбоордук кубаттуулугу 6 м³ саркынды сууларды тазалап чыгарат, бирок азыркы учурда суткасын 2,4 – 2,7 м³ тазалоодо.

Шаардагы таза суу жана саркынды сууларды чыгаруучу түтүктөрдүн эскилиги эң көйгөйлүү маселеле. Европалык Реконструкциялоо жана Өнүктүрүү банкынын каржылоосу менен шаар ичиндеги ичүүчү суулардын түтүкчөлөрүн жана саркынды сууларды тазалоочу курулмаларды куруу жана толук кандуу ишке киргизүү пландалып жатат.

Нарын шаарындагы «Ак-Бечел» суу алуучу жайы 2015-жылы 136,2 млн сомго реконструкцияланган. Бирок суу түтүктөрүнүн эскилигинен улам толук кандуу пайдаланылбай келген. Эми суу-канализация системасы алмаштырылса башкы суу резервуарын толук пайдаланууга жана шаардагы зарыл болгон аймактарга таза суу чыгарууга мүмкүнчүлүк түзүлмөкчү.

Жашылдандыруу

Шаардын аймагын жашылдандырууга бардык шарттар бар, өстүрүүгө ылайык Тянь-Шань карагайы, тал-теректер, ийне жана жазы жалбырактуу дарактын түрлөрүн отургузууга болот.

Орточо эсеп менен бир жылда 15000 көчөт отургузулса, 2022-жылга чейин 75500 көчөт отургузулат, муну менен шаардын экологиясына жана шаар тургандарынын жашоо шартына жакшы шарттар түзүлөт.

Таза шаар

Шаар ичиндеги тротуарларда, парктарда жана скверлерде таштанды таштоочу урналардын саны аз. Жашоочуларга шарт түзүүдө үй тиричилигинен чыккан таштандыларды кайра иштетүү, сорттоо жана катуу тиричилик таштандыларын жыйнап чыгарууга атайын техникалар жетишсиз.

Калкка автоунаа менен жүрүүдөгү шарттарды түзүү

Нарын шаарында муниципалдык жүргүнчүлөрдү ташуу боюнча Троллейбус ДЕПОсу иштейт, ишкананын балансында автоунаалар эскилиги жеткендигине байланыштуу, троллейбус паркын жаңыртуу маселеси турат. Мындан сырткары, ички муниципалдык транспорттун ишин жакшыртуу зарыл.

Ошондой эле, шаар ичинде жеке автоунаалардын саны жылдан жылга көбөйүп баштагандыгына байланыштуу, жол тыгымдары көбөйүүдө. Ушуга байланыштуу муниципалдык автоунаа токтотуучу жайларды куруу керек.

1.2.11. Саясий жагдай

Шаарды башкаруу жана өнүгүү долбоорлорун ишке ашыруу өлкөдөгү жана региондук маанидеги саясий кырдаалга көз каранды болот. Шаарды башкарууда саясий жана башкаруучулук чечимдерди кабыл алууда өзгөчө коомчулуктун ой-пикирлери эске алынып, чечим чыгарылат.

2016-жылы март айында шайланган Нарын шаардык кенештин чакырылышында беш саясий партиянын өкүлдөрү бар.

Шаардык Кенештеги депутаттардын жалпы саны	31
Кыргызстан Саясий-демократтар фракциясы (КСДП)	12

Ала-Тоо ынтымагы фракциясы	6
Республика Ата-Журт саясий фракциясы	5
Өнүгүү-Прогресс саясий партиясынан	4
Кыргызстан фракциясы	4

Шаардык депутаттар Кенешинин шаар үчүн маанилүү чечимдерди кабыл алууда өзгөчө коомчулуктун ой-пикирлери менен түздөн-түз же кыйыр түрдө таасирге ээ. Нарын шаарынын өнүктүрүү долбоорлорун ишке ашырууда, жогоруда аталган жактардын жана максаттуу топтордун пикирлери жана сунуштары эске алынган.

1.2.12. Шаардык бюджеттин мүмкүнчүлүгү

Нарын шаарынын каржылык ресурсу-салыктан түшкөн кирешелер жана муниципалдык жерди жана объектилерин ижарага берүүдөн түшкөн каражаттар, республикалык бюджеттен бөлүнгөн акча которуулардан, Кыргыз Республикасынын мыйзамдары тарабынан тыюу салынбаган булактардан турат. 2017-жылы Нарын шаарынын жергиликтүү бюджетинин киреше бөлүгү 140,9 млн сомду түзгөн, 2016-жылга караганда киреше 1,9% жогорулаган. 2017-жылы шаардык бюджеттин кирешеси 60,8% салыктан түшкөн, 13,9% салыктык эмес кирешелерден жана муниципалдык мүлктөн, 25,2% - трансферттик которуулардан түшкөн. 2016-жылга салыштырмалуу, 2017-жылы трансферттик которуулар 25% көп болгон.

2017-жылы Нарын шаарынын бюджетинин чыгашалары 2016-жылга караганда 7,4% көп болуп, 140,5 млн сом деңгээлинде болгон. Шаардын бюджетинин түзүмүн карап, анда чыгашалардын негизги үлүшүн билим берүү, турак жай-коммуналдык кызматтарга болгон. 2017-жылдын жыйынтыгы боюнча, бул эки тармак боюнча жалпы чыгымдары 88,7 млн. сомду же бардык бюджеттик чыгашаларынын 63,2% түзгөн.

Нарын шаарынын жергиликтүү бюджетинин потенциалы

КИРЕШЕ БӨЛҮГҮ	2015	2016	2017	2018	2019
Баардык кирешелер	133184,4	138057,3	140709,5	109355,2	116211,1
Салык кирешелер	77858,4	91198,2	85567,7	92829,2	99685,2
Салык эмес кирешелер	19146,4	19483,7	19626,8	16526,0	16526,0
Трансферттер	36179,6	27375,4	35515	0,0	0,0

ЧЫГАША БӨЛҮГҮ	2015	2016	2017	2018	2019

Бардык чыгашалар	129413,7	137070,5	140447,8	109355,0	116211,2
Мамлекеттик кызмат	20504,6	27539,9	25559,6	20930,0	19504,1
Турак-жай коммуналдык чарба	38048,6	45395,3	43966,7	43443,0	46793,0
Маданият тармагы	5974,2	6059,6	8110,5	5235,5	9096,9
Билим берүү тармагы	52121,5	42514,7	44763,2	20225,7	25817,2
Социалдык коргоо тармагы	12764,8	15561,0	18047,8	10521,0	0,0
Эконом. чыгымдар	-	-	-	9000,0	15000,0

II. МАКСАТТУУ ТОПТОРДУ ТАНДОО ЖАНА КҮТҮҮЛӨР

2.1 Максаттуу топтордун туруктуу негизги күтүүлөрү жана баалуулуктары

Максаттуу аудиторияга шаардын жашоочулары жана анын ичиндеги бизнес менен алектенген жарандар кирип, Нарын шаарынын жашоочуларынын жашоосунун сапатын жогорулатуу болуп саналат.

Ошондуктан максаттуу топтордун ичине Нарын шаарынын бизнес менен алектенген ишкерлери, жаштар волонтерлор бирикмесинин мүчөлөрү, жеке ишкерлер ассоциациясынын мүчөлөрү, бейөкмөт уюмдардын өкүлдөрү, шаардык мэриянын адистери жана шаардык Кеңешинин депутаттарынан турган жумушчу тобу түзүлгөн.

Нарын шаарын өнүктүрүү үчүн 2 максаттуу топ аныкталып төмөндөгүдөй бөлүштүрүлдү: Максаттуу топторго экономикалык өнүгүүдө Нарын шаарынын өнүгүү программасынын алкагында ар тараптуу колдоо жана көмөк көрсөтүлөт:

а. **Бизнестеги демилгелүү топ**- учурдагы ийгиликтүү иш алып барып жаткан ишкерлер. Шаардын өнүгүшүндө чоң салым кошкондугу эске алынбаган, эң негизги потенциалы өздүк бизнесин өркүндөтүү менен коомчулукка пайда келтиргендер кирет;

б. **Ишкерлер тобу**- Айыл чарба продукциясын кайра иштеп чыгаруучу ишканалардагы ишкерлер жана соода-сатык жаатындагы ишкерлер. Учурдагы иштеп жаткан өнөр жай ишканаларынын дараметин жогорулатуу жана ишкерликти колдоо аркылуу жаңы ишканалардын санын өстүрүү.

с. **Муниципалдык кызмат тобу** -Нарын шаарынын муниципалдык ишканалары шаардын экономикасынын субъектиси болуп шаардын жашоочуларына кызмат көрсөтүү менен коомчулуктун мүдөөсүн аткарууга шарт түзөт.

Бул топтун мүнөздөмөсү: Шаардын тургундары үчүн жашоого жана иштөөгө жагымдуу шарттарды түзөт. Жолдорду тегиз жана стандартка ылайык жасайт, көчөлөрдү жарыктандырат, шаар тургундарынын коопсуздугун жана коомдук тартипти сактоо боюнча тийиштүү денгээлде иш алып барат. Шаар калкына таза суу менен камсыз кылуу, ирригация жана канализация системасын, таштандыларды чыгарууну жөнгө салат.

1. Максаттуу топторго социалдык жактан өнүгүүгө Нарын шаарынын өнүгүү программасынын алкагында руханий жана маданий

жактан шаардын өнүгүүсүнө катышат.

а) **Маданият тобу** - маданият тармагындагы демилгелүү топ. Демилгелүү топко шаардын маданият тармагында демилгелерди көтөрүп жүргөн маданият кызматкерлери жана башка улуттагы этникалык топтор кирет.

Бул топтун мүнөздөмөсү :Маданият үйүнүн жетекчилиги жана кызматкерлери, Ж.Шералиев атындагы музыкалык мектебинин, М.Рыскулов атындагы академиялык облустук драма театры, балдар билим берүү борборунун (ДОЦ) жетекчилиги, бий кружокторунун жетекчилиги (этникалык топтордун) жана этникалык топтор менен иш алып барган адис.

б) **Жаштар тобу**--жаштар саясаты тармагында иш алып барган демилгелүү топтор.

Бул топтун мүнөздөмөсү:Жергиликтүү жаштар уюмдары жана жамааттары.

с) **Спортчулар тобу** - шаардын жашоочуларын дени сак жана сергек жашоого үгүттөгөн, дене тарбия жана спорт менен машыгууну уюштурган топтору.

Бул топтун мүнөздөмөсү:Нарын шаардык дене тарбия жана спорт бөлүмүнүн адистери, спорттук секциялардын тренерлери, балдар жана өспүрүмдөрдүн олимпиадага даярдоо спорт мектебинин жетекчилиги кирет.

Айымдар тобу–Нарын шаарынын аялдар коомдук бирикмелери.

Бул топтун мүнөздөмөсү: Нарын шаарынын өнүгүүсүнө үй-бүлөгө болгон камкордугу, балдарга берген мээримдүүлүгү эске алынып, билим берүү, маданият, социалдык өнүгүү тармагында эмгектенген айымдардын басымдуулугу белгиленип, шаардын ар тараптуу өнүгүүсүнө чоң таасирин тийгизүүсү каралып топ түзүлгөн.

III. НАРЫН ШААРЫНЫН 5 ЖЫЛ ИЧИНДЕ ӨНҮГҮҮДӨН КИЙИНКИ КӨРҮНҮШҮ

Нарын шаары-Нарын облусундагы айыл чарба жана мал чарба продукцияларын кайра иштетүүгө, туристтерди тейлөөгө жана транзиттик транспорт менен кызмат көрсөтүүгө негизделип динамикалуу өнүгүп жаткан экономикасы бар административдик жана маданий борбор.

Нарын шаары- дүйнөлүк стандарттагы жогорку квалификациялуу кадрларды даярдаган эл аралык деңгээлдеги илим жана билим берүүнүн да борбору болуп саналат.

Нарын-кыргыз элинин ата-бабалардан келе жаткан каада салты менен үрп-адаттарын коопсуз жана ыңгайлуу чөйрөдө айкалыштырып жашаган калкы бар заманбап шаар.

IV. ӨНҮКТҮРҮҮНҮН ПРИОРИТЕТТҮҮ БАГЫТТАРЫ

4.1 Нарын шаарынын экономикалык, инфратүзүмдүк жана социалдык долбоорлорду ишке ашыруу

4.1.1. Экономиканы өнүктүрүү долбоорлору

Кыргыз Республикасынын 2018-2022-жылдарга карата Аймактардын концепциясынын саясатын бекитүү жөнүндө жобосуна ылайык экономикалык жактан өнүгүү үчүн приоритеттүү багыттардын бири өнөр-жай тармагы болуп саналат. Нарын шаарынын негизги стратегиясы - өнөр-жай секторун өнүктүрүүдө айыл-чарба продукцияларын кайра иштетүү. Бул Нарын шаарында токтоп турган ишканаларды кайра жандандыруу, иштеп жаткан ишканалардын материалдык-техникалык базасын чыңдоо жана жогорулатуу, чыгарылган продукцияны ЕАЭБ өлкөлөрүнө чоң көлөмдө экспортко чыгаруу. Ошондуктан кайра иштетүү өнөр жайын өнүктүрүү үчүн атайын чыгарган продукциясы сертификациядан өткөн, ЕАЭБ өлкөлөрүндө техникалык регламентке толук жооп берген айыл чарба багытында эмгектенген ишканаларга көңүл бурулат. Алардын арасынан: сүттү, этти, жүндү кайра иштетүү жана минералдык суу продукциясын өндүрүүгө басым жасалат.

Нарын шаардык мэриясы айыл чарба продукциясын кайра иштетүү жана өнөр-жай тармагындагы ишкерлердин демилгелерин толук колдоого алат.

4.1.1.1. Сүттү кайра иштетүү

➤ Нарын шаарында токтоп турган Сүт заводун ишке берүү максатында “Умут и Ко” сүттү кайра иштетүүчү заводу жумушка берилет. Долбоордун болжолдуу баасы 100 млн сомду түзөт. Нарын шаардык мэриясы, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Нарын облусундагы ыйгарым укуктуу өкүлчүлүгү жана «Умут и Ко» ЖЧКсы менен биргеликте сүт продукциясын ЕАЭБ өлкөлөрүнө экспортко чыгаруу жана чоң көлөмдө сатылышына көмөк көрсөтүү максатында, шаарга жакын жайгашкан Нарын, Ак-Талаа жана Ат-Башы райондорунда сүттү кабыл алуу пункттарын көбөйтүү менен сүттү чыгаруу көлөмү жогорулайт. Чийки сүттү кабыл алуудагы баанын саясаты каралып, сүттү өткөрүп жаткан жана сүттү кайра иштетип чыгарган тараптын кызыкчылыктары бирдей болуусуна жетишүү зарыл. Көрүлгөн иш аракеттердин жыйынтыгы сүткө болгон базар баасынын туруктуулугуна жетишүү менен мезгилдүү баанын өзгөрүшүн токтотуу менен негизделет.

➤ Нарын шаарында жайгашкан “Шамшы-Ата” сүттү кайра иштетүүчү цехи

2011-жылдан баштеп иштеп келүүдө. Цех негизинен жергиликтүү мектеп, балабакчаларды сүт азыктары менен камсыз кылат. Цехти кеңейтүү жана кубаттуулун жогорулатуу максатында сыр чыгаруучу жабдыгын жана голштейн тукумундагы бодо малдарды сатып алууга долбоор түзүлгөн. Жалпы баасы 14,8 млн сом. Бул долбоор Кыргыз-Россия өнүктүрүү фонду, Гарантиялык фондунун каржылоосу менен ишке ашат.

4.1.1.2. “Арашан” минералдык газдалган суусун чыгаруу

Кайра иштетүү тармагын инвестиция тартуу менен өнүктүрүүдө негизги багыттардын бири болуп инвест лоттордун түзүлүшү. Ушул багытта “Арашан” минералдык суусун чыгарган токтоп турган ишканаланы жандандырууга аракеттер көрүлөт. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу инвестицияларды тартуу жана коргоо Агенттиги менен биргеликте инвестициялык лотторду ишке ашыруу боюнча сунуштар берилет. Азыркы учурда ишкана Аксай-Арашан минерал суусунун булагына лицензиясы, бардык коммуналдык кызматтарга кошулган 546 ч.м өндүрүштүк аянты бар. Долбоор боюнча ишканаланын материалдык-техникалык базасын чындоо жана эски имаратка капиталдык ремонт жүргүзүү пландалган. Болжолдуу баасы 14 млн сом.

4.1.1.3. “Нарын -Эт” этти кайра иштетүү цехи

Нарын шаарында токтоп турган ишканалардын бири –Нарын-ЭтЖЧКсы. Ишканаланын жалпы аянты 47,4 миң м², коммуналдык кызматтарга кошулган, базасында мал союучу цехи бар. Токтоп турган ишканаланы жандандыруу максатында, этти кайра иштетүүгө жана эт-азыктарын өндүрүүгө долбоор даярдалган. Долбоордун жалпы суммасы 20,7 млн сом түзөт. Бул акча каражат жабдыктарды сатып алуу жана имаратта ондоп-түзөө иштерин жүргүзүүгө сарпталат. Долбоор Кыргыз-Россия өнүктүрүү фонду, Гарантиялык фондуна сунушталат.

4.1.1.4. Жүндү кайра иштетүү

Нарын шаарында аз камсыз үй-бүлөлөрдү колдоо, жаңы иш орундарын түзүү жана аймактагы кол өнөрчү ишкерлерди жүн менен камсыз кылуу үчүн муниципалдык жүндү кайра иштетүү цехин ачуу боюнча долбоор иштелип чыккан. Долбоорго ылайык жүндү кайра иштетүү жабдыктарын сатып алуу жана жумушсуздарды окутуу пландалууда. Бул долбоор Нарын шаардык мэриясынын жана эл аралык уюмдардын колдоосу менен ишке берилет. Жалпы баасы 2,5 млн сом.

4.1.1.5. Шагыл, кум иштетүүчү цехтерди ачуу

Нарын шаарынын аймагында жеке ишкерлер менен кызматташуу аркылуу шагыл, кум иштетүүчү цехтер ачылат. Негизги чыгаруучу продукт-бетон, бордюр, брусчатка. Долбоордун баасы 5 млн сомду түзөт. Чакан ишкерликти колдоого Нарын шаардык мэриясы тарабынан жер маселеси чечилип, ижара акысына жеңилдиктер берилет.

4.1.2. Шаардын инфраструктурасын өнүктүрүү долбоорлору

Заманбап шаарларды өнүктүрүүнү пландоодо бир топ факторлорду эске алуу керек. Мындай факторлорунун бири—шаардын инфраструктурасын өнүктүрүү. Ар бир шаардын инфраструктуранын өнүгүшү шаардын жашоочуларына жана туристтерге ыңгайлуу шарттарды түзүү менен, шаардын социалдык-экономикалык жактан өнүгүшүнө да түрткү берет. 2022-жылга чейин Нарын шаарынын инфраструктурасын жакшыртуу максатында жолдорун, тротуарларын, парктарын жана коомдук жайларын реконструкциялоо жана жашылдандыруу, тазалыкты сактоо боюнча иш аракеттер жүргүзүлөт.

4.1.2.1 Башкы планды иштеп чыгуу

Бүгүнкү күндө Нарын шаарынын башкы планын иштеп чыгууга болжол менен 9 миллион сомдон ашык каражат талап кылынууда. Долбоорго жергиликтүү бюджеттен 2 миллион сом каражат бөлүнүп, мамлекеттик долбоорлоо институту тарабынан концепциясы иштелип чыгууда. Ал эми калган акча каражаты республикалык бюджеттин жана демөөрчүлөрдүн эсебинен каржыланып, 2022-жылга чейин бүткөрүлөт.

4.1.2.2 Таза суу менен камсыз кылуу

Нарын шаарынын таза суу, канализация түтүктөрүн толугу менен алмаштырып чыгуу үчүн долбоордун жалпы наркы 25 миллион еврону түзөт. Европалык Реконструкциялоо жана Өнүктүрүү Банкынын «Нарын шаарын суу менен жабдуу жана канализация тутумдарын реабилитациялоо» долбоору ишке ашырылып, жалпысынан долбоор боюнча таза суу түтүктөрү 8433,5 метр, канализация түтүктөрү 4234,0 метр реконструкцияланат. Долбоордун биринчи фазасынын жалпы суммасы 5,2 млн еврону түзөт. 3,4 млн евро таза суу системасындагы жабдыктарды, техникаларга жана курулуштарга сарпталат, ал эми 1,8 млн еврого канализация түтүктөрү реконструкциядан өткөрүлөт.

4.1.2.3. Жарыктандыруу

Шаарды жакшыртууда эң негизги көрсөткүч болуп инновациялык ыкмаларды колдонуу менен көчөлөрдү жарыктандыруу болуп саналат. Жарыктандыруу системасын толук техникалык модернизациялоодон өткөрүүгө

жана түнкү жарыктарды орнотууга 1664 шам чырактар орнотулат. Долбоордун жалпы суммасы 31,6 миң сомду түзөт.

4.1.2.4. Коомдук ажаатканаларды куруу

Шаардын жашоочуларына жана келген меймандарына ыңгайлуу шарттарды түзүү максатында эки кабинадан турган заманбап ажааткана модулдары шаардын 12 жерине орнотулат. Ажаатканалардын иштөөсү муниципалдык жеке өнөктөштүк (МЖӨ) ыкмасы менен жеке ишкерлерге конкурстук негизде берилет. Долбоордун жалпы суммасы 16,7 млн сом. Шаардык мэрия тарабынан ажаатканалардын иштөө графиги жана тазалыгы катуу көзөмөл менен камсыздалат.

4.1.2.5. Муниципалдык автоунаа токтотуучу жайларды куруу

Нарын шаарында менчик автоунаалардын саны көбөйүшүнө байланыштуу, жалпысынан 191 орундуу муниципалдык автоунаа токтотуучу жайлар курулат. Долбоорду МЖӨ ыкмасы менен ишке ашыруу пландалган. Баасы 16,4 млн сомду түзөт.

Мындан тышкары, “муниципалдык гараж” долбоору ишке ашырылат. Көп кабаттуу үйлөрдүн алдында типтүү гараждар салынып, ижарага берилет. Баасы болжолдуу 10-15 млн сомду түзөт жана жергиликтүү бюджеттин эсебинен каржыланат.

4.1.2.6. Шаардык коомдук транспорт системасын өнүктүрүү

Нарын шаарында коомдук транспортту өнүктүрүү максатында Нарын шаардык троллейбус ДЭПОсуна жаны троллейбустарды алууга, МЖӨ ыкмасы менен шаарда жүргөн микроавтобустарды автобустарга алмаштырып, жол тыгындрды азайтууга, абанын булгануусун алдын алууга шарт түзүү пландалууда. Долбоордун баасы 31,2 млн сомду түзөт. Долбоор боюнча 35 автобус сатып алуу жагы каралган.

4.1.2.7. Коопсуз шаар долбоору

Бул долбоордун ишке ашырылышы биринчиден жашоочулардын жана туристтердин коопсуздугун камсыздоо менен шаардын коопсуздугун жаратат. Нарын шаарынын аймагында коопсуз шаар долбоорун ишке ашыруу максатында фото-видео байкоочу атайын жабдыктарды орнотуу боюнча унаа жолдорго иликтөө иштери жүргүзүлгөн, алгач шаардын 50 жерине фото-видео байкоочу жабдыгын орнотуу зарыл. Этаптуу кадам менен 2018-2022-жылдары республикалык бюджеттин, жергиликтүү бюджеттин эсебинен фото-видео көзөмөл жабдыктары орнотулуп, жол транспорт кырсыктарын алдын алуу жана

жол эрежелерин бузган айдоочуларга айыптар салынуу менен республикалык жана жергиликтүү бюджетти толтуруу мүмкүнчүлүгү пайда болот. Долбоордун болжолдуу баасы 20 млн сом.

4.1.2.8. Көп кабаттуу турак-жайларды куруу

Нарын шаарында Кыргыз-Россиялык фондунун эсебинен үйлөр курулуп Мамлекеттик ипотекалык компаниянын (МИК) Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн «Арзан турак-жай» 2015-2020-жылдардагы программасынын алкагында турак жайга муктаж болгон жарандар үчүн берилмекчи. Мындан сырткары, көп кабаттуу жана көп батирлүү үйлөрдү курууда жеке инвестициялар тартылат.

Жалпысынан 10 көп кабаттуу турак үйлөрдү куруу, 3000 адамды турак жай менен камсыз кылуу пландалууда. Бул долбоорлорду ишке ашырууга Нарын шаардык мэриясы тарабынан төмөндөгү ресурстарга мүмкүнчүлүк түзүп берет: жер маселеси, электроэнергия, таза суу, канализация түйүнү.

4.1.2.9. Энергетика тармагы

Замандын талабына ылайык жогорку кубаттуулуктагы электр чубалгыларына жаңыртууга жана жаны конуштарда электр энергиясын жеткирүү үчүн Нарын шаарынын 16 конушунда 3,5 км 10 кВт, 11,55 км 4 кВт 15 трансформатор орнотулат. Жалпысынан 325 абонентти камтыйт. Долбоордун баасы 23,7 млн сом.

4.1.2.10. Реконструкция боюнча долбоорлорду ишке ашыруу

Нарын шаарында республикалык бюджеттин эсебинен үлүштүк (дем берүүчү) гранттын, жергиликтүү бюджеттин жана демөөрчүлөрдүн эсебинен шаарда ондоп-түзөө иштерине муктаж болгон социалдык-муниципалдык объектилерине реконструкция иштери жүргүзүлөт.

➤ Ички жолдорду реконструкциялоо

2018-2022-жылдары Нарын шаарынын ички жолдорун капиталдык ремонттон өткөрүү пландаштырылып, жалпысынан жыл сайын 3 км кем эмес ички жолдор ремонттон өткөрүлүп турат жана жүргүнчүлөр үчүн тротуарлардын курулушу жана реконструкциясы жүргүзүлөт.

Тагыраак айтканда:

Аталышы	Узундугу (км)	Каржы көлөмү
Автоунаа жолдор	14,9 км	149,4 млн сом
Молдоев көчөсү	500 м	5 млн сом

Чаначев көчөсү	465 м	4,7 млн сом
Ленин көчөсү	350 м	3,5 млн сом
Качкынова көчөсү	340 м	3,4 млн сом
Андабеков көчөсү	170 м	1,7 млн сом
Т.Молдо көчөсү	70 м	0,7 млн сом
64 круговой	80 м	0,8 млн сом
Мырзабеков көчөсү	220 м	2,2 млн сом
Исаков көчөсү	440 м	4,4 млн сом
Курманжан Датка	210 м	2,1 млн сом
Кулумбаев көчөсү	500 м	5,0 млн сом
Мукамбет уулу Улан көчөсү	210 м	2,1 млн сом
Чоробаев көчөсү	245 м	2,4 млн сом
М.Баатов	230 м	2,3 млн сом
Ак-Мөөр көчөсү	360 м	3,6 млн сом
Ш.Мамбетов	350 м	3,5 млн сом
Ж. Шералиев көчөсү	2800 м	28 млн сом
Р.Зоярко көчөсү	600 м	6,0 млн сом
Ж.Алаев көчөсү	250 м	2,5 млн сом
Самансур-Ата көчөсү	500 м	5,0 млн сом
Боогачы көчөсү	500 м	5,0 млн сом
Райымбеков көчөсү	600м	6,0 млн сом
Таалай көчөсү	300 м	3,0 млн сом
Рыскулов көчөсү	2000 м	20 млн сом
Бейшеналиева көчөсү	1100 м	11 млн сом
Молдокадыров көчөсү	500 м	5 млн сом
Жамгырчы уулу Абас көчөсү	400 м	4 млн сом
Шадыманов көчөсү	300 м	3 млн сом
Пер.Кенжекунов	350 м	3,5 млн сом
Тротуарлар	24,3 км	287 млн
РТС чөлкөмү	1,4 км	19 млн.
Ак-Коргон аймагы	1,9 км	25 млн
Борбордук Ленин көчөсү	12 км	162 млн
С.Орозбак көчөсү	6 км	81 млн

➤ Нарын шаарында жаңы заманбап светофорлорду жана жол белгилерин жергиликтүү бюджеттен орнотуу боюнча жумуштар улантылат. Жыл сайын 2ден кем эмес светофор жана 50 даанадан кем эмес жол белгилери орнотулуп, жалпысы 1,4 млн сом сарпталат.

➤ **Ирригация системасын жакшыртуу**

Нарын шаарында жалпысынан 45 км ирригациялык системасы бар, азыркы күнгө карата 35 км толук кандуу иштебей, реконструкцияны талап кылат. Жалпысынан

60 млн сом керектелет.

➤ Мындан тышкары, Нарын шаарында төмөнкү инфратүзүмдүк долбоорлорду ишке ашыруу жагы пландалган:

Аталышы	Каржы көлөмү
Нарын шаарынын Т.Усубалиев атындагы борбордук аянтын реконструкциялоо	25 млн сом
Борбордук стадионду реконструкциялоо	14,5 млн сом
Опорный скверин реконструкциялоо	1,5 млн сом
Ж.Акималиев паркынын 2-бөлүгүн реконструкциялоо	2 млн сом
Тянь-Шань паркын реконструкциялоо	7 млн сом
Алма-Бак паркын реконструкциялоо	10 млн сом

4.1.2.11. Жашылдандыруу жана тазалыкты камсыздоо

Нарын шаарынын экологиясын сактоо, санитардык жактан таза кармоо боюнча шаардын аймагында санитардык жактан тазалоо, экологиясын сактоо боюнча үч айлыктар жарыяланып, шаардагы мекеме-ишканаларга тиешелүү шаар ичиндеги көчөлөр бекитилип, ар жума сайын ишембиликтер жүргүзүлөт. Ишембиликтерди көзөмөлдөө боюнча Нарын шаардык мэриясынын тиешелүү кызматкерлери иш алып барышат. Ошону менен бирге, шаар ичиндеги тротуарларда, парктарда жана скверлерде таштанды таштоочу урналардын санын көбөйтүү үчүн жергиликтүү бюджеттин, жеке ишкерлердин жана демөөрчүлөрдүн эсебинен орнотулат.

Таза-Нарын муниципалдык ишканасына шаарда тазалыкты сактоо үчүн атайын техникаларын санын көбөйтүүгө жумуш уланат. Грейдер, атайын таштанды чыгаруучу техника, таштанды урналарын сатып алуу жагы каралат. Жалпысынан 30,3 млн сом керектелет. Акча каражат жергиликтүү бюджеттин жана демөөрчүлөрдүн эсебинен каржыланат.

Жашылдандыруу жаатында, бир жылда орточо эсеп менен 15 миң көчөт отургузулат, шаардын экологиясына жана шаар тургандарынын жашоо шартына жакшы шарттар түзүлөт.

4.1.3. Социалдык долбоорду ишке ашыруу

4.1.3.1 Билим берүү тармагы

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн «Кыргыз Республикасынын Региондорду өнүктүрүү саясатынын 2018-2022-жылдарга концепциясынын бекитүү жөнүндө» 31.03.2017-ж. №194 токтому менен бекитилген иш чаралар планында каралган республикалык бюджеттин капиталдык салымдар эсебинен

жана демөөрчүлөрдүн колдоосу менен төмөнкү долбоорлор ишке ашырылат:

➤ **Мектептердин жаңы имаратын салуу**

1. Нарын шаарынын №9 А.Садыков жана №10 Ж.Чолпонбаев атындагы орто мектептеринин имараттары типтүү мектеп болбогондугуна байланыштуу, капиталдык салымдардын эсебинен жаңы имарат салынат. Бул мектептердин сметалык иш кагаздары даярдалып, жалпы сметалык баасы-№9 А.Садыков атындагы орто мектеби 105 млн сом, ал эми №10 Ж.Чолпонбаев атындагы орто мектеби – 97 млн сом. Мектептер типтүү, 375 орундук болуп курулат.

2. №2-В.П.Чкалов мектеп-гимназиясынын бир корпусу авариялык абалда тургандыгына байланыштуу, жаңы окуу корпусу курулат. 500 орундук типтүү корпусун сметалык баасы – 120 млн сом.

➤ **Бала бакчаларды куруу**

Нарын шаарында жаны 240 орундуу бала бакча курулат. Долбоордун баасы 42 млн сом.

➤ **Үлүштүк (дем берүүчү) гранттардын эсебинен шаарда жайгашкан мектеп, бала бакчаларга конкурстун негизинде оңдөп-түзөө иштери жыл сайын жүргүзүлүп турат.**

4.1.3.2 Саламаттыкты сактоо тармагы

Кыргыз Республикасынын саламаттыкты сактоо министрлиги жана Кыргыз Республикасынын мамлекеттик курулуш агенттиги менен биргеликте төмөнкү долбоорлор ишке ашат. Бул долбоорлорду ишке ашырууга жер тилкелери чечилип берилген.

Аталышы	Каржы көлөмү (сом)
Тез жардам бөлүмүнүн жаңы имаратын куруу	60 млн
Төрөт бөлүмүнүн жаны имаратын куруу	67 млн
№3 үй-бүлөлүк дарыгерлер тобуна жаны имарат куруу	10 млн

➤ Республикалык бюджеттин эсебинен заманбап медициналык жабдыктарды алынат. Мындан сырткары, демөөрчүлөр жана эл аралык уюмдардан грант аркылуу жадыктарды алуу боюнча жумуштар жүргүзүлөт.

4.1.3.3 Спорт тармагы

➤ Нарын шаарында «Газпром» компаниясынын «Газпром-балдарга» долбоорунун алкагында заманбап спорт комплекси курулуп ишке берилди. Долбоордун жалпы баасы 254 млн сом түзөт. Спорт комплекс жергиликтүү спорт

сүйүүчүлөрүнө жана спортчуларга спорттун кичи футбол, баскетбол, волейбол, теннис, бокс, күрөш менен машыгууга бардык шарттары түзүлгөн дене тарбия жана ден-соолукту чындоо комплекси болуп калды.

➤ Нарын шаардык мэриясы массалык спортту өнүктүрүү иш аракеттерин көрөт. Борбордук стадиондун реконструкциялоодон тышкары, МЖӨ ыкмасы аркылуу шаарда жаңы спорт аянтчаларын, спорттук инфраструктураны өнүктүрүү үчүн жигердүү курулуштар жүрөт. Ошондой эле, Нарын шаарынын калкын сергек жашоого үндөө максатында, майрамдык жана атайын мелдештер байма-бай уюштурулуп, спорттук иш-чаралардын саны көбөйөт.

4.1.3.4 Туризм тармагы

“Кыргыз Республикасынын 2018-2022-жылдарга карата Коцепциянын саясатын бекитүү жөнүндө” жобосуна ылайык экономикалык жактан өнүгүү үчүн приоритеттүү багыттардын бири болуп туризм тармагы болуп саналат. Нарын Улуу Жибек жолунун бир бөлүгү болгондуктан, Нарын шаары Кошой-Коргон, Таш-Рабат, Чатыр-Кол тарыхый туристтик зоналарга келген конокторго транзиттик зона болуп эсептелгендиктен, шаарда туризмди өнүктүрүү үчүн ыңгайлуу шарттар түзүлөт.

➤ Тейлөө кызматынын сапатын жакшыртуу

Эл аралык уюмдар менен биргеликте эл аралык стандарттар боюнча кызмат көрсөткөн ишкерлерге семинар, окуулар уюштурулуп турат.

➤ Кышкы туризмди өнүктүрүү жана калкты кышкы оюн-зоокторуна тартуу

- Туризмди өнүктүрүү боюнча Нарында жайгашкан Канаттык – бугилдик жолун реконструкциялоо жүргүзүү долбоору иштелип чыгат жана Мамлекеттик спорт агенттигине каржылоого сунушталат. Болжолдуу баасы 10 млн сомду түзөт.

- Кышкы экстремалдык спорттун түрлөрү боюнча жумуш жүргүзүлөт.

Туристтик маршруттар иштелип чыгат, туристтик базаларды түзүүгө алгылыктуу иш –чаралар жүрөт.

➤ Тарыхый-маданият туризмди өнүктүрүү

- “Нукура-фест” маданий иш-чарасы жыл сайын өткөрүлүп турат.

- Борбордук Азия Университетинин базасында жүргүзүлгөн оюктан (раскопка) табылган археологиялык эстеликтердин музейин ачууга иш-аракеттер көрүлөт.

4.2. Региондор менен кластердик багытта иш алып баруу

Нарын облусу – мал чарба жана айыл чарбачылыктын борбору болуп эсептелгендиктен, Нарын шаарынын өнөр–жай тармагын өнүктүрүү үчүн баардык ресурстарды пайдалануу керек.

Негизинен чийки продукциянын базасын өнүктүрүү зарыл болууда. Анткени Нарын шаары өнөр жай продукциясын өндүрүүгө кайра иштетүү тармагынын муктаждыктарын канааттандыра албагына байланыштуу, бул маселени чечүүгө кошуна Ат-Башы, Ак-Талаа жана Нарын райондору менен биргеликте кластердик ыкма аркылуу жетишүүгө болот.

Кластердик багыттагы өнүгүүнүн негизги максаты-райондордо айыл-чарба/мал чарба азыктарынын өндүрүшчүлөрүнүн потенциалын жогорулатып, экономикалык өсүштүн жогорку темптерин жана экономиканы диверсификациялоону камсыз кылуу болуп саналат.

4.2.1. Региондор тууралуу кыскача маалымат

➤ Нарын районунун жалпы аянты 7,8 км² түзүп, Нарын облусунун 17,4 % аянтын ээлейт. Нарын районунда Достук шаар тибиндеги аймагы, 15 айыл аймагы жайгашкан. Нарын районунун жалпысынан 63,3 миң адам калкы бар, мунун ичинен 26,6 миң адам эмгекке жарамдуу болуп эсептелинет. Райондун экономикасынын өсүшүнө айыл-чарба жана мал чарбачылык продукциялары таасирин берет. Айдоо жерлердин жалпы аянты 7,9 га, негизги продукциялар-буудай, тоют, картошка жана жер-жемиштер. 2017-жылдын түшүмү үчүн айдап себүүнүн жыйынтыгы менен 5,2 миң гектарга дан эгини, 670 га картошка, 100 га жашылча, 868 га көп жылдык чөп, 880 га бир жылдык чөп, баардыгы 7,7 миң га айдылып себилген. 670 га картошка аянтынын 88539 центнер картошка жыйналып, орточо түшүмдүүлүк 132,1 центнерди түзгөн. Нарын районунда 4 асыл-тукум чарбачылык иштейт.

➤ Ат-Башы районунун жалпы аянты 19,0 км² түзөт. 11 айыл аймагы жайгашкан. Ат-Башы районунун жалпысынан 54,2 миң адам калкы бар, мунун ичинен 25,9 миң адам эмгекке жарамдуу болуп эсептелинет. Райондо айыл-чарба жана мал чарба продукциялары өндүрүлөт. Айдоо жерлердин жалпы аянты 6,1 миң га, негизги продукциялар- арпа, тоют чөп, картошка. 2017-жылдын жыйынтыгы менен 2,4 миң га арпа, 1,8 миң га картошка, 1,8 миң га чөп, баардыгы 6 миң га айдылып себилген. 8 асыл-тукум мал чарбачылык иштейт, 3 миңге жакын мал багылууда.

➤ Ак-Талаа районунун жалпы аянты 6,4 км² түзөт. Суу баскан аянты 17,4 миң

га, 371,3 миң га жайыт, 13,2 миң га токой. 13 айыл аймагы жайгашкан. Ак –Талаа районунун жалпысынан 32,4 миң адам калкы бар, мунун ичинен 18,7 миң адам эмгекке жарамдуу болуп эсептелинет. Айдоо жерлердин жалпы аянты 4,2 миң га, Дан эгиндер жана жашылча-жемиштер өстүрүлөт. 2017-жылдын жыйынтыгы менен 3,7 миң га дан эгиндери, 330 га картошка. 6 асыл-тукум мал чарбачылык иштейт, 2500 малдын башы багылууда.

4.2.2. Кластердин негизиндеги долбоорлор

➤ Соода-логистикалык борбор

Нарын шаарында айыл чарба продукциясын сактоочу эл аралык деңгээлдеги логистикалык борбор курулат. Борбор Нарын регионунун дыйкандарынын өндүргөн товарларын сатык алдындагы тазалоо, сорттоо, фасовкалоо жана сактоо иштерин жүргүзө алат. Борбор 4 миң тоннага чейин картошка, сабиз, капуста, пияз сыяктуу айыл чарба продукцияларын сактоо жана сактоо учурунда жоготууларды кыскартууга мүмкүнчүлүгүн түзүп берет. Логистикалык борбордун болжолдуу баасы 10 млн сомду түзөт жана инвестицияларды тартуу талап кылынат. Долбоорду жеке ишкерлер менен бирдикте инвест лот аркылуу же Кыргыз-Орус өнүктүрүү фонду менен ишке ашыруу пландалууда. Бул долбоорду ишке ашырууга Нарын шаардык мэриясы жер, коммуналдык кызмат маселелерин чечип берет.

➤ Айыл-чарба азыктарын кайра иштетүү

Нарын шаарында сүттү кайра иштетүү тармагында ачыла турган “Умут и Ко” заводун сүт менен камсыз кылууга райондордо сүттү кабыл алуу пунктарын ачуу боюнча иш-чаралар көрүлөт. Ошондой эле, Нарын-Эт ЖЧКсынын кубаттуулугун камсыздоо максатында, райондордун фермерлери менен түзүлгөн келишимдин негизинде эт азыктары камсыздалат.

➤ Жүндү кайра иштетүү

Муниципалык жүндү кайра иштетүү цехинин долбоору незинен Нарын районунан өндүрүлгөн жүндү кайра иштетүүгө багытталган. Нарын районунда кыргыз уяң жүндүү койдун түрү багылгандыгына байланыштуу, асыл тукум чарбалыктар менен келишимдин негизинде, кыркылган жүндөр Нарын шаарында кайра иштетилет. Нарын райондун мал чарбачылыктары жүндү сатуу жолу менен өздөрүнүн кирешелерин көбөйтүү үчүн кошумча мүмкүнчүлүктөргө ээ болушат.

V. КАРЖЫЛЫК МОДЕЛИ

Нарын шаарынын 2018-2022-жылдарга өнүгүү программасынын алкагында көптөгөн акча каражатын талап кылат, анын ичинен жергиликтүү бюджеттин эсебинен коюлган максаттарга жана милдеттерге жетишүүгө мүмкүнчүлүк жаралат. Кыска мөөнөттүн ичинде эффективдүү жана туруктуу бюджеттик процести түзүү үчүн төмөндөгү иш аракеттер жүргүзүлөт:

5.1. Жергиликтүү бюджеттин кирешесин жогорулатуу

Шаардын аймактарынын негизинде зоналарга бөлүү картасын иштеп чыгуу, дифференцияланган зоналык коэффициенттик салыгын эсептөө үчүн калктуу конуштардын жана жердин айыл чарба багытында эмес жерлерди аныктоо жана талдоону өткөрүү жүргүзүлөт. Кыргыз Республикасынын Салык Кодексинин” №339 “Калктуу конуштардын жерлерин жана айыл чарба багытында болбогон жерлерди пайдалангандык үчүн жер салыгынын ставкалары” беренесинин 4 пунктуна ылайык Кз зоналык коэффициентинин мааниси экономикалык-пландалуучу зоналардын өзгөчөлүктөрүнө жараша, Кз зоналык коэффициентин 1,2 өлчөмүндө бекитүү жагы Нарын шаардык Кенешине сунушталат.

➤ Муниципалдык объектилеринин жана жер тилкелеринин инвентаризациясын өткөрүү

2018-2022 жылдары Нарын шаарында инвентаризация–муниципалдык объектилеринин жана жер тилкелеринин так санын, тууралыгын текшерүүсү жүргүзүлөт. Инвентаризация этап менен муниципалдык объектилердин, жер тилкелерин аныктоо, мамлекеттик каттоодон өткөрүү боюнча жана маалымат базасын түзүүгө максатталган. Ошону менен бирге, объектерди аукцион аркылуу ижарага берүү пландадып жатат. Бул жергиликтүү бюджетке кошумча акча каражатын түшүрүү менен бюджеттин киреше бөлүгүн көбөйтөт.

5.2. Жергиликтүү чыгымдарды оптималдаштыруу

➤ Шаарда жайгашкан мектеп, балдар бакчалары, маданият үйлөрү, китепканалар, спорт комплекс жана муниципалдык ишканалар муниципалдык менчик объекттеринин натыйжалуу пайдаланылышына муниципалдык менчикти башкаруу ишканасынын функциялары жана жоопкерчилиги менен көзөмөлү толукталат. Эң негизги муниципалдык менчиктеги объектилерди кармоодо жыл сайын 5% га чыгымдарды азайтуу төмөндөгү иш аракеттер менен негизделет:

- (1) энергокубаттуулугун үнөмдөөчү техникалык каражаттарды колдонуу,
- (2) Муниципалдык менчиктеги объектилерди өз убагында кармоо жана ремонт иштерин жүргүзүү,
- (3) муниципалдык ишканаларда колдонууда турган техникалык каражаттардын жана шаймандардын эскиришин калыбына келтирүү боюнча амортизациялык чегерүүлөрдү топтоого көзөмөл жүргүзүү,

➤ 2018-жылдын октябрь айынан баштап Кыргыз Республикасынын эмгек, социалдык өнүгүү министрлигинин алдында Нарын шаардык социалдык өнүгүү башкармалыгын жергиликтүү бюджеттен республикалык бюджеттин эсебинен каржылоого өткөрүү сунуштардын негизинде, жергиликтүү бюджеттин чыгаша бөлүгү 10 млн сомго чейин бошотулуп, муниципалдык-социалдык маселелерге багытталат.

➤ 2018-2022-жылдары Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин бюджеттик тармактагы мамлекеттик саясатка ылайык жергиликтүү бюджет мындан ары программалык принцип ыкмасына которулат. Аталган иш аракеттерди ишке ашыруу максатында төмөндөгү иш-чаралар өткөрүлөт:

1. Типтүү методология боюнча муниципалдык мекемелердин жана ишканалардын натыйжага жетишүүгө багытталган программалары иштелип чыгат.
2. Программалык бюджетке өтүү боюнча Нарын шаарындагы мекеме ишканаларынын жетекчилерине, мэриянын жооптуу кызматкерлерине программалык бюджеттин принциптери жөнүндө окутуулар өткөрүлүп турат.

5.3. Муниципалдык кызматтарды жакшыртуу саясаты

Нарын шаардык мэриясы муниципалдык кызмат көрсөтүүлөрдү уюштуруу жана жакшыртуу боюнча стратегиясын иштеп чыгат. Негизги максат-жергиликтүү денгээлде туруктуу, сапаттуу кызмат көрсөтүүлөрдү уюштуруу системасын түзүү жана төмөнкү жыйынтыктарга жетүү:

- жарандардын суроо-талаптарына жана күтүүлөрүнө негизделген сапаттуу туруктуу кызмат көрсөтүү;
- жергиликтүү бийликтин жана жарандардын ортосунда ажырымды азайтуу;
- жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары натыйжалуу жол менен азыраак чыгымдар аркылуу максималдуу кызмат көрсөтүүнү уюштуруу;
- кызмат көрсөтүүнүн аткаруусу түшүнүктүү, туруктуу системага ээ болот.

➤ Абоненттердин бирдиктүү электрондук базасын түзүү

Нарын шаардык мэриясынын алдындагы Суу канал, муниципалдык

менчикти башкаруу жана калкка кызмат көрсөтүү ишканасынын жана Таза-Нарын муниципалдык ишканасынын абоненттеринин бирдиктүү электрондук базасын түзүүгө иш-чаралар көрүлөт. Бирдиктүү база уруксат берүүчү документтерди, справкаларды алуу үчүн административдик жол-жоболорду жөнөкөйлөтүүгө багытталган. Бул долбоор эл аралык уюм, гранттар аркылуу иш жүзүнө ашырылат.

5.4. Инвестициялык саясат

Нарын шаарын өнүктүрүүдөгү артыкчылыктуу багыттардын бири инвестициялык саясатты түзүү жана ишке ашыруу болуп саналат. Нарын шаардык мэриясы инвестицияларды тартуу боюнча 2 багытта иш алып барат:

1. Социалдык маанидеги инвестицияларды тартуу

Нарын шаардык мэриясы эл аралык уюмдардын гранттык акча каражаттарын социалдык тармактарга тартуу үчүн жагымдуу шарттарды түзөт. Потенциалдуу донорлорго туруктуу жана ачык башкаруу системасы көргөзүлүп, өзүнө төмөнкүлөрдү камтыйт:

-Нарын шаарын өнүктүрүү боюнча чечимдерди талкуулоого жана кабылалууда жарандык сектордун катышуусу;

-Коомчулук алдында максималдуу деңгээлде ачык-айкындуулук менен аткарылган иштер туурасында маалымат берүү;

-Шаардын жашоосунун ар кандай аспектери боюнча туруктуу практика менен коомдук угууларды өткөрүү;

-Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, бизнес коомчулук жана жарандык коом ортосунда өнөктөштүк мамилелерди өнүктүрүү;

2018-2022-жылдары шаардын башкаруудагы тиешелүү ченемдик-укуктук базаны камтыган жарандык катышуунун туруктуулук процесси түзүлөт.

2. Экономика тармагына инвестицияларды тартуу

-2018-2022-жылдары Нарын шаарындагы Нарын ЖИА жеке ишкерлер Ассоциациясы менен биргеликте экономика тармагын өнүктүрүүгө 3 ири долбоордон кем эмес инвестициялык сунуштар иштелип чыгат.

-Аталган шаардын долбоорлору республикалык жана эл аралык деңгээлдеги инвестициялык форумдарда сунушталат.

- Жаш ишкерликти колдоо максатында, Нарын шаарында чакан ишкерлик менен алектенүүнү каалаган жаштарды окутуу, аларга ишкерлик баштоо, улантуу ж.б багыттар боюнча консультация берүү үчүн жаш ишкерлер мектеби түзүлөт. Жыл сайын 100 жаштар окуудан өтүп, 10 жаш өз ишканасын ачууга шарттар пайда

болот. Бул окууларда ишкердикти өнүктүрүү багытынан дагы башка социалдык ишкердикке басым жасалат.

- Нарын шаардык мэриясынын кызматкерлери эл аралык уюмдардын колдоосунда атайын инвестициялык долбоорлорду даярдоодо техникалык-экономикалык мүнөздөмөлөрдү жана инвестициялык сунуштарды даярдоо боюнча окууларга катышат.

5.5. Эл аралык мамилелер жана тышкы экономикалык ишмердүүлүк

Нарын шаардык мэриясы 2000-жылы АКШнын Монтана штатынын Грейт-Фоллс шаары, 2010-жылы Түркия Республикасынын Ялова, 2012-жылы Беларусь Республикасынын Могилев шаарларынын менен экономика, соода-сатык, технология, туризм, спорт, билим берүү тармактарында кызматташуу боюнча келишим түзүлгөн. Ушундай кызматташууларды көбөйтүүгө Нарын шаарына кошумча инвестицияларды тартуу боюнча иш аракеттер көрүлүп келет.

2018-жылда Россия Федерациясынын Челябинск шаары, Түркия мамлекетинин Кастамону жана Анкара шаарынын Этимесгут району, Латвия Республикасын Паргауя шаары менен достук мамилери түзүлгөн. Натыйжасында, Нарын шаарында “Алма бак” паркын реконструкциялап берүү боюнча Этимесгут району менен, шаардын борборуна 240 орундуу бала бакча куруу боюнча Кастамону шаары менен сүйлөшүүлөр жүргүзүлүп жатат.

Мындан сырткары, Нарын шаарында Ага Хан Өнүктүрүү фондунун, Борбордук Азия Университетинин, БАУнун өнүктүрүү программасынын, ЮСАИД жана башка эл аралык уюмдардын колдоосу менен социалдык, экономикалык, инфратүзүмдүк жана туризм багытында бир катар олуттуу иштер жасалат.

VI. МОНИТОРИНГ ЖАНА БААЛОО СИСТЕМАСЫ

6.1. Мониторинг жана баалоо системасынын түзүлүшү

Нарын шаарынын өнүгүү программасына мониторинг жана баалоо жүргүзүү башкаруудагы натыйжалуу инструмент болуп саналат. Сандуу жана сапаттуу малыматтарды топтоодо башкаруудагы инструменттин болгондугу менен натыйжалуу мониторинг жана баалоо жүргүзүлөт. Мониторинг жүргүзүү жана баалоо системасы мониторинг максаттарына жана милдеттерине жетүү үчүн иш-чаралардын таасирин талдоо менен бирге программаны иштеп чыгууга жана натыйжаларынын таасирин баалайт.

Мониторинг жүргүзүү жана баалоо системасы төмөнкү негиздер боюнча жүргүзүлөт:

1. Борбордон ажыратылган ыкма (өкмөттүк эмес жана эл аралык уюмдар)
2. Отчеттууктун туруктуулугу (мезгил-мезгили менен ар кандай денгээлде талкууланган натыйжаларга мониторинг жүргүзүү жана баа берүү). Коомчулук үчүн ачык ыкма (бардык кызыкдар тараптар үчүн жеткиликтүү натыйжаларга мониторинг жүргүзүү жана баа берүү)
3. Нарын шаарынын 2018-2022-жылдарга өнүгүү программасынын максаттарына жетүү үчүн мамлекеттик органдар, жеке сектордун, жарандык коом өкүлдөрүнүн жана башка уюмдар менен биргелешип иш аракеттерди макулдашып ишке ашырат.
4. Өнүгүү программасын ишке ашырууга катышуу ыктыярдуу жана калыс болот.
5. Программанын өнүктүрүү багытын ийгиликтүү ишке ашырууда шаарда иштеп жаткан бир нече негизги топторго жигердүү катышуусун талап кылат:
  - жеке сектордук уюмдар;
  - шаардагы мекеме ишканалар;
  - жарандык коом уюмдары.Жарандык коомдук уюмдар программаны жүзөгө ашырууда коомдук мониторинг жүргүзүп, көзөмөлдүк кылат.

Индикаторлор боюнча булактар:

1. Нарын шаардык статистика бөлүмү,
2. Эл аралык уюмдардын ою, отчеттору жана баалоосу
3. Илимий изилдөө иштеринин натыйжалары

4. Калктын сурамжылоосу.

Бул маалыматтар өз убагында чечим кабыл алууга жана түпкү максаттарына жетүүгө андан ары карай жылышын чагылдырган негиз боло алат.

Шаардын өнүгүү программасынын ишке ашырылышы жана өзгөртүүлөрдү киргизүү боюнча мониторинг жана баалоонун маалыматтарынын жыйынтыгы менен чечим кабыл алынат. Мониторинг жана баалоонун маалыматтары шаардыктар үчүн жеткиликтүү болушу үчүн массалык маалымат каражаттарында, Нарын шаардык мэриясынын расмий сайтында жайгаштырылышы абзел.

6.2. Өнүгүү программасын ишке ашыруудагы аткаруучулар

1. Нарын шаарынын мэриясы;
2. Шаардык мамлекеттик структуралар;
3. Муниципалдык ишканалар;
4. Шаардагы коомдук бирикмелер жана тургундар.

Нарын шаарынын 2018-2022-жылдарга өнүгүү программасын ишке ашырууда көптөгөн уюмдардын катышуусунда ишке ашырылып, жалпы жумуштарды координациялоону Нарын шаарынын мэриясы жүргүзөт. Нарын шаардык мэриясы бардык катышуучулардын иш-аракеттерин, өнөктөштүк жана катышуу боюнча демилге көтөрүүгө, ички жана тышкы ресурстарды тартууда, мониторинг жана баалоону уюштурууда жетекчилик кылат.

Ээлеген кызматы	Жоопкерчилик багыты
Нарын шаарынын мэри	Жалпы шаарды башкаруу үчүн жооптуу, кадрдык маселелер боюнча чечим кабыл алат. Укук коргоо органдарынын, муниципалдык мүлктү башкаруу, коррупция менен күрөшүү, мамлекеттик башкаруу жана жергиликтүү өз алдынча башкарууну өнүктүрүү, укуктук колдоо маселелерин жетектейт. Жарандардын укуктарын ишенимдүү коргоо, эркиндиктерин жана мыйзам чегиндеги кызыкчылыктарын камсыз кылат.
Биринчи вице-мэр	Экономикалык саясат, каражаттарды тартуу жана жаңы технологияларды, ишкерликти колдоо, чакан жана орто ишканалардын өнүгүшүнө, тышкы экономикалык карым-катнаштар жана кызматташтык, биочөйрөлүк корук, экология, суроолоруна жетекчилик жүргүзөт

Вице-мэр	Коомдук кепилдик системасын, билим берүү маселелерин, илим, саламаттыкты сактоо жана мамлекеттик жаштар саясатын, туризм, гендердик теңчилик маселелерин, дене тарбия жана спорт, миграция, социалдык саясатынын маселелерине жетекчилик жүргүзөт

Стратегияны ишке ашырууда орун басарлар өзүнүн милдеттерине ылайык көзөмөлдөө маселелерин жүзөгө ашырат. Орун басарлардын иш аракеттерин макулдашуу менен шаардын мэри жалпы жетекчилик кылат.

Жетекчиликтин негизги максаты – башкаруунун заманбап негиздерин киргизүү жана программанын өнүгүүсүнүн максаттарын натыйжалуу чечүүнү камсыз кылуу.

VII. ТОБОКЕЛДИКТЕР

Нарын шаарынын 2018-2022-жылдарга өнүктүрүү программасын ишке ашыруу айрым пландалган натыйжаларга жетүүгө жолтоо кылуучу тобокелдиктерге учурашы мүмкүн.

Бул тобокелдиктерге төмөнкүлөр кирет:

1. Программаны ишке ашыруу үчүн зарыл болгон көлөмдө каржылык каражаттардын жетишсиздиги;
2. Программаны ишке ашырууга тескери таасирин тийгизген нормативдик укуктук документтердин кабыл алынышы;
3. Табигый кырсыктардын болушу.
4. Нарын шаарынын өнүгүү программасын иштеп чыгууда жана ишке ашырууда пландаштырылган натыйжаларга жетүүгө тоскоолдуктар болушу мүмкүн.

Мындай тобокелдиктерге экономикалык, айлана-чөйрөнү коргоо, саясий кырдаал ж.б. кирет.

- Объектилердин туруктуу бузулушу. Турак жай-коммуналдык кызматтардын, жолдордун, жабдуулардын жана электр берүү линиялардын эскириши.
- Квалификациялуу кадрлардын жетишсиздиги.
- Социалдык өнүгүүдөгү өзгөрүүлөрдүн артта калуусу.
- Региондук өнүгүүнүн дисбалансы.

Программаны ишке ашыруу өлкөдөгү саясий кырдаалдын туруктуулугуна байланыштуу болот. Саясий кырдаалдын туруксуздугу Нарын шаарына эс алуу үчүн келгендерге экономикалык өнүгүү үчүн тобокелдиктерди жаратат, мисалы туристтердин келбегендигинин бир себеби коопсуздук маселеси.

Тобокелдиктерди Нарын шаарынын социалдык-экономикалык өнүгүүсүнө тийгизген таасирин төмөндөтүү жана жоюу максатында комплекстүү иш-чаралардын планы иштелип чыгат жана аткарылат.

VIII. Долбоорлордун жыйынтыкталган таблицасы

Таблица 1. Жылпы долбоорлор

№	Аталышы	Сумма
1.	Экономикалык долбоорлор	167 млн. сом
2.	Инфраструктуралык долбоорлор	1 млрд. 560 млн. 200 миң сом
3.	Социалдык долбоорлор	611 млн. сом
	Жалпысы	2 млрд. 338 млн. 200 миң сом

Таблица 1.1. Экономикалык долбоорлор

№	Аталышы	Сумма (млн.сом)	Каржы булагы
1.	«Умут и Ко» сүт заводун ишке берүү	100,0	Жеке ишкер
2.	«Шамшы ата» сүттү кайра иштетүүчү цехин кеңейтүү	14,8	Жеке ишкер, Кыргыз-Россия өнүктүрүү фонду, Гарантиялык Фонд
3.	«Арашан» ЖЧКнын ишин реабилитациялоо	14,0	Жеке ишкер Инвест лот
4.	«Нарын-Эт» этти кайра иштетүү цехин ачуу	20,7	Жеке ишкер, Кыргыз-Россия өнүктүрүү фонду, Гарантиялык Фонд
5.	Муниципалдык жүндү кайра иштетүү цехи	2,5	Жергиликтүү бюджет, грант
6.	Шагыл, кум иштетүүчү цехтерин иштетүү	5,0	Жеке ишкер
7.	Соода-логистикалык борборун ачуу	10,0	Жеке ишкер, Кыргыз-Россия өнүктүрүү фонду, Гарантиялык Фонд, инвест лот
	Жалпысы		167 млн. сом

Таблица 1. 2. Инфратүзүмдүк долбоорлор

№	Аталышы	Сумма (млн.сом)	Каржы булагы

1.	Нарын шаарынын башкы планын иштеп чыгуу	9,0	Республикалык бюджет (РБ), жергиликүү бюджет (ЖБ), демөөрчүлөр
2.	Таза-Суу менен камсыз кылуу	416,0	Европалык Реконструкция жана Өнүктүрүү банкы
3.	Жарыктандыруу	31,6	ЖБ, демөөрчүлөр
4.	Коомдук ажаатканаларды куруу	16,7	Муниципалдык –жеке өнөктөштүк (МЖӨ)
5.	Муниципалдык автоунаа токтотуучу жайларды куруу	16,4	МЖӨ
6.	Муниципалдык гараждарды салуу	5,0	ЖБ
7.	Шаардык коомдук транспорт системасын өнүктүрүү	31,2	МЖӨ
8.	Коопсуз шаар	20,0	РБ,ЖБ, гранттар
9.	Көп кабаттуу үйлөрдү салуу	450,0	РБ
10.	Энергетика	23,2	РБ,ЖБ
11.	Ички жолдорду реконструкциялоо	149,4	РБ
12.	Тротуарлар	287,0	РБ
13.	Светофор, жол белгилерин жаңыртуу	1,4	ЖБ
14.	Ирригация системасын жакшыртуу	60,0	РБ, үлүштүк (дем берүүчү) грант
15.	Т.Усубалиев атындагы борбордук аянтын реконструкциялоо	25,0	РБ, демөөрчүлөр
16.	Борбордук стадионду реконструкциялоо	14,5	РБ, демөөрчүлөр
17.	Опорный скверин реконструкциялоо	1,5	ЖБ
18.	Ж.Акимаалиев паркынын 2-бөлүгүн реконструкциялоо	2,0	ЖБ, үлүштүк (дем берүүчү) грант
19.	Тазалыкты, жашылдандырууну камсыздоо	30,3	ЖБ,демөөрчүлөр, гранттар
	Жалпысы		1 млрд. 560 млн. 200 миң сом

Таблица 1.3. Социалдык долбоорлор

№	Аталышы	Сумма (млн.сом)	Каржы булагы
1.	№9 А.Садыков орто мектебинин жаңы имаратын куруу	105,0	РБ
2.	№10 Ж.Чолпонбаев орто мектебинин жаңы имаратын куруу	97,0	РБ
3.	№2 Чкалов мектебине жаны корпус куруу	120,0	РБ
4.	240 орундуу бала бакча куруу	42,0	РБ, демөөрчүлөр
5.	Тез жардам бөлүмүнүн жаңы имаратын куруу	60,0	РБ
6.	Төрөт бөлүмүнүн жаны имаратын куруу	67,0	РБ
7.	№3 үй-бүлөлүк дарыгерлер тобуна жаны имарат куруу	10,0	РБ
8.	Жаңы медициналык жабдыктар менен камсыз кылуу	100,0	РБ, демөөрчүлөр, гранттар
9.	Канаттык-бугилдик жолду реконструкциялоо	10,0	РБ
	Жалпысы		611 млн. сом